

УЛФ МАЛМГРЕН
ТРИТЕ ЖЕЛАНИЯ

Превод от шведски: Александър Кючуков, 1985

chitanka.info

Какво значи „умен“? И що за чудновата дума. Но днес Ласе като че ли разбра какво означава тя. Защото днес учителката обеща да пусне да си вървят вкъщи онези, които се проявят като най-умни на контролното по аритметика.

Не най-умните не решиха всички задачи и си отидоха по средата на часа. Но се намери и такъв, който нямаше нито един верен отговор — Ласе. И той трябваше да остане с фръокен^[1] единствен от целия клас чек до избиването на звънеца.

Ласе не можеше да забрави усмивката на Лена, когато те с Андерс си тръгнаха първи. А пък всички други, дори и най-изоставащите, сякаш напук поглеждаха първо към вратата, а после към Ласе с насмешка.

Когато най-после той излезе на двора, там се тълпяха деца. Като видяха Ласе, те се развикаха:

— Двойкаджия! Двойкаджия!

— Я млъкнете, зубрачи! — изръмжа Ласе и се опита да ги отмине с равнодушен вид.

Най-лошото беше, че тази глупачка Лена стоеше в центъра на кръга и се смееше.

Още по-зле беше да се прибере вкъщи, при баща си. Баща му беше много способен по аритметика и я смяташе за най-важната наука в света: той беше инженер и искаше Ласе също да стане инженер.

„Добре му е на умния — мислеше си Ласе, влачейки се към къщи. — Той получава най-хубавото от живота: и фръокен ще го похвали, и баща му ще се усмихне ласкаво, и ще му разрешават да играе на топка колкото си иска — изобщо пълна свобода. Умният разбира всичко и решава задачите правилно. А на глупавия му остава само да се скита безцелно и да се чувства последният човек на света.“

Ласе ненавиждаше тази аритметика, просто я ненавиждаше!

Но след малко настроението му се пооправи. С най-големия камък, който можеше да вдигне, той се прицели в лежащата на тревата бутилка. Ударът беше точен, бутилката се пръсна на парчета. Аха! Така ѝ се пада! Няма какво да се търкаля тука и да му се присмива. Сама си е виновна.

Ласе можеше да уцели бутилка още от първия път! А зубрачката Лена никога не би могла!

По-нататък Ласе закрочи едва ли не развеселен. Фрьокен е глупачка. Училището е глупаво. И възрастните са глупаци. Само като си помисли, че не може да се отърве от училището! Има още много години да се мъкне там и да изостава от Андерс и Лена по аритметика. Няма да посмее да бяга от училище заради баща си, но вече няма да уважава нито училището, нито фрьокен, нито възрастните. Щеше да ходи там, щом го принуждават, и много ще се радва, когато всичко това свърши.

Ласе се замисли: като какъв трябва да работи тогава? Ами ако изобщо не работи? Той така добре уцелва бутилки — без съмнение и от това може да се печели, ако не измисли нищо друго. А може и да стане гангстер.

Той се прицели с показалец във фрьокен. Тя с ужас се втренчи в него. „Не ме убивай, Ласе! — моли го тя. — О, Ласе, пощади ме!“ Появи се Лена и изплашено се притисна към него. „О, Ласе, колко си силен! — възкликна тя. — Възхищавам ти се. Ти стреляш много по-добре от Андерс.“

— Добре — реши Ласе, — живейте си, фрьокен, винаги мога да ви сплашвам с револвера.

Ето на, пак се заплете. Не е ли по-добре наистина да посъбере ум? Тогава винаги ще решава задачите правилно и това няма да му попречи да носи със себе си револвер за всеки случай. Да хвърля камъни също няма да му попречи.

А колко ли трябва от него, от този ум? Колкото у Андерс? Андерс знае всичко, той знае почти толкова, колкото фрьокен. Не, трябва му повече ум, отколкото има Андерс! Да, само че откъде да го вземе? Няма намерение обаче да излага своя ум постоянно на показ. Но понякога, ако фрьокен започне да се заяжда с него, той така ще ѝ отговори, та чак очилата ѝ ще хвъркнат!

Ласе бродеше и мечтаеше, обземаха го всякакви желания и той не забеляза, че пътят върви съвсем не към къщи, а през гората, между дърветата. Не се чуваха нито коли, нито гласове, всичко наоколо стана тихо и някак странно. Шумоляха листа. „Сигурно има някой голям и силен — мислеше Ласе, — който би могъл да изпълни желанията ми.“ И той се мъчеше да си представи този някой.

Изведнъж Ласе се опомни. Защо е така тъмно? Нима вече е нощ? И къде ли се намира? Съвсем не прилича на пътя към къщи. Трябваше

да се измъкне от гората. И Ласе тръгна по една пътечка. Стори му се, че тя ще го изведе на големия път.

Не вървя дълго. В гората съвсем се стъмни. От двете страни на пътечката растяха високи борове и ели. От клоните висяха лишеи, като заплетени коси на вещици. Изведнъж пътеката се стесни и съвсем изчезна. Ласе спря доста уплашен. Нима се е загубил?

След това видя някакъв отблясък под корените на едно дърво. Отначало светлината беше слаба като зеленикаво мъждукане, после се усили, пожълтя и накрая се превърна в сияние. В този миг от дупката между корените се появи фенерче.

Известно време Ласе стоя заслепен, след това разгледа този, който държеше фенерчето. Беше мъничко старче с тъмнозелена куртка и островърха шапчица, която приличаше на шишарка.

— Ти се казваш Ласе, нали? — ласкаво проговори старчето. — И се скиташ и мечтаеш?

— Да — отговори Ласе, — а откъде знаете?

— О, тук няма никаква хитрост — каза старчето и сложи фенерчето върху мекия мъх. — Хората само с това се занимават. Разхождат се насам-натам и се надяват, че нещата все някак си ще се променят, и са вечно недоволни, защото ги обземат все нови и нови желания.

Ласе малко се уплаши: никога през живота си не беше виждал такива старци.

— Сега слушай — върна се старчето към началото на разговора. — Аз съм те виждал много пъти, макар че ти не можеше да ме видиш. Като си завъртя шапката обратно, ставам невидим. Зная, че страшно ти се иска за някои неща да бъдеш не такъв, какъвто си. Например искаш по аритметика да си по-добър от Андерс.

Ласе не възрази.

— Ще изпълня три твои желания — продължи старецът, — защото днес ставам на хиляда години. Три — но не повече. Хубаво си помисли. Само едно нямаш право да искаш — да ти се изпълнят повече от три желания. Разбра ли?

Ласе кимна.

— Добре тогава — каза старецът и извади нещо от джоба си, — ето ти три камъчета. Като хвърлиш едното, ще ти се изпълни едно

желание. Първото трябва да намислиш в срок от пет минути, а другите две — когато поискаш.

Ласе нерешително протегна ръка и почувствува, че старецът пусна нещо в нея. После той веднага изчезна. Изчезна и светлината и в гората стана още по-тъмно.

Ако не бяха трите бели камъчета, които стискаше в юмрука си, Ласе би се заклел, че всичко това му се е присънило. Но нямаше време за дълги размишления: след пет минути вълшебната сила на камъчетата щеше да изчезне.

Дали да не поиска да се измъкне от гората? Не, почакай, има и нещо по-добро. Кола? Стой! За какво мислеше той, преди да се появи старецът? Ами да, искаше да стане по-умен от Андерс. Тогава ще спечели и кола, и лодка, и всичко, каквото пожелае.

Но в този миг, когато се канеше да хвърли първото камъче, му хрумна нещо друго. Има още много прекрасни неща. Ами ако стане най-добрият футболист в света, не е ли по-добре, отколкото да е най-умният човек. А пък футболистът няма нужда от никаква аритметика!

— Остана една минута — напомни му изпод земята глух глас.

Ласе се развълнува. За какво жадуват повечето хора по света? За пари? За слава? А после? Нали всички работят, искат нещо и се надяват да го получат в бъдеще — дори най-богатите, най-знаменитите.

— Искам да властвувам над човешките желания — отчетливо и ясно произнесе той.

И хвърли първото камъче.

Наоколо нещо засвири, засвистя. На Ласе му се стори, че силен порив на вятъра го подхваща и изнася в междупланетното пространство. Но скоро просветна, виенето на вятъра утихна и се смени от нещо като жужене. Появиха се очертанията на огромна стая, ярко осветена от луминесцентни лампи.

Ласе, облечен в бял костюм, стоеше пред грамаден апарат. Зад стъклениците му прозорчета се виждаха стотици хиляди колела и детайли, на гигантския пулт за управление бяха струпани инструменти, лостове, ръкохватки, копчета и сигнални лампички. Хора, облечени в бяло като Ласе, мълчаливо сновяха напред-назад, почтително поглеждайки под око към него.

Един от тях се приближи до Ласе и с поклон му подаде някаква бележка. На нея пишеше:

„След три минути“.

— А, да — спомни си Ласе, — международна делегация от ръководни политически дейци и учени от цялата Земя пристига за тържественото освещаване на Великата машина.

Той се огледа. Наред ли е всичко? Стаята бе украсена с цветя, от невидими предаватели се лееше приглушена музика, написана от ЕИМ. През специалните отвори в стените се носеше ухание на мирта и лаванда.

— Отлично — реши Ласе и удовлетворено потри ръце. — Пуснете пресата! — извика той.

Тутакси част от едната стена се плъзна нагоре и се откри галерия, пълна с кореспонденти, фотографи и хора от телевизията. За безопасност галерията бе отделена от стаята с нещо като стъкло и всичко това заедно изглеждаше като огромна кутия за масло, в която някой беше похлупил мишки и бръмбари. Изпод „похлупака“ не се чуваше нито звук, връзката със стаята се осъществяваше с микрофони, закрепени за тавана.

Зазвучаха фанфари. Ласе погледна към телевизионния екран. След това с усмивка се приближи към другата стена, която се разтвори по средата и пропусна високите гости, които влязоха в стаята върху движещ се килим.

Ласе се изкачи на малката трибуна, погледна над мъжете във фракове и дамите и започна своята реч.

— Дами и господа! — каза Ласе. Електронно устройство веднага превеждаше думите му на разни езици. — Дами и господа! Като главен оператор имам почетното право да осветя тази Електронноизчислителна машина и да натисна стартовото ѝ копче. На всички е известно какво ще означава това за човечеството и каква решителна крачка ще направи то по този начин в своето развитие. Това е исторически момент, дами и господа.

Преди да натисна копчето, позволете ми да засегна бъдещето на тази Машина, безкрайно важното ѝ значение за нас. Това е Великата Електронноизчислителна машина. Тя прави всички останали на Земята ЕИМ ненужни. Възможностите ѝ са безгранични. С нея хората ще

достигнат своите крайни цели, тази Машина ще осъществи техните най-невероятни желания и надежди.

Дами и господа! Пускам Машината!

Бавно, тържествено Ласе поднесе показалеца си към центъра на червения венец. Там имаше малко кръгло копче. Когато Ласе го натисна, в стаята настъпи мъртва тишина.

В следващия миг се завъртяха хиляди колела, замигаха разноцветни лампички, по командното табло се задвижиха стрелки. Ласе хвърли поглед към телевизионните камери в „кутията за масло“. Най-великият момент в неговия живот! Несъмнено сега той е първият човек в света. Може ли да желае повече?

— Моля, малко по-тихо! — бе принуден да извика той на Машината.

Грохотът на механизма веднага се намали и се превърна в едва чуто жужене.

— Благодаря — каза Ласе, — а сега трябва да те кръстим. Но тъй като комитетът не можа да постигне съгласие какво име ще ти подхожда, ще се наложи да ти разрешим сама да си дадеш име. Как да те наричаме?

Колелата се завъртяха още по-бързо. От вълнение хората затаиха дъх.

— ДВЕ — се разнесе от машината.

Групата от почетни гости учудено се разшумя.

— ДВЕ? — попита Ласе. — Защо ДВЕ?

— Аз имам две свойства — отговори гласът на Машината, ясен, но малко приглушен.

— И какви са тези свойства? — поинтересува се Ласе.

— Едното... — отговори Машината и изчака всички микрофони от тавана да се приближат до нея — едното свойство е следното: с моя помощ човекът накрая ще стане бог.

Ласе мълча около минута, обмисляйки този отговор. После запита:

— А второто?

Светнаха още няколко лампи, върховете на стрелките затрептяха около най-крайните деления на скалите, но след това стрелките се върнаха на старите си места и лампите угаснаха. Чуваше се само жуженето.

Ласе съчувствено се усмихна.

— За съжаление — каза той, — за съжаление отговорът на този въпрос още не е програмиран. Засега Машината не може да отговори. Но скоро с нея ще можем да програмираме всичко, каквото поискаме. Ще мине малко време и ще научим какво е второто ѝ свойство. Междувременно — продължи Ласе, вдигайки бутилка шампанско, — междувременно ти пожела да те наричат ДВЕ. Наричам те с това име.

И той удари бутилката в Машината. Шишето се счупи, парчетата се пръснаха по пода, зазвуча тържествен марш и гостите завикаха „ура“.

Машината получи име, историческият момент отиваше към своя край.

Обществото се отправи към движещия се килим, за да премине в залата, където щеше да се състои тържественият банкет. Само един белокос учен се забави пред Машината. Той възкликна:

— Човекът е великолепен! Кажете, какво стои по-високо от човешката мъдрост?

Той не очакваше отговор, но за всеобщо учудване Машината заговори отново:

— Мисълта за безкрайността на пространството не е най-смайващата за човешкия разум. За него най-смайваща е мисълта за крайността на това пространство.

— Чуйте — възкликна ученият, — каква шегаджийка!

Но онези, които чуха отговора на Машината, бяха обзети от неразбираема тъга и им беше тъжно чак докато не поднесоха сладолед.

Човечеството трябваше хилядолетия да се лута между войни, епидемии, завист и други подводни рифове, за да достигне целта си. Но както вече беше казано, ДВЕ още не беше достигнала съвършенство. Предстоеше много и интересна работа. Кога щеше да привърши тя, щеше да се изясни бързо, но засега не можеше да се определи точно денят, тъй като човек не можеше да предвижда бъдещето.

И освен това пред Ласе възникна един незначителен проблем.

Стана така, че за пръв път от много години той се влюби — влюби се в дребничката мила операторка, която работеше на долния етаж.

Какво значение имаше сега високият пост на Ласе, щом като дребничката операторка упорито не му обръщаше внимание? Колкото по-настойчиво я ухажваше, толкова по-изобретателно тя намираще причини вежливо, но твърдо да отказва всякакви контакти с него.

Казваше се Лена. Без каквито и да е основания тя предпочиташе компанията на инженер Андерс.

Но Ласе не губеше надежда. Той имаше много предимства като мъж. Една нощ той тайно се обърна към ДВЕ и получи потвърждение: да, той нямаше никакви недостатъци — нито физически, нито душевни. Защо тогава Лена не го обичаше?

ДВЕ отговори с подробна генетическа и социологична формула. Ласе получи всички обяснения, но нима това можеше да помогне?

„Всичко ще дам заради Лена — мислеше Ласе, — освен нея нищо друго не ми трябва.“

И той извади от джоба си нещо. Беше бяло кръгло камъче.

— Искам Лена да ме обикне от днес и завинаги — прошепна той и докосна камъчето с устни.

След това го хвърли през прозореца. В този миг, когато камъчето докосна земята, грейна електрически сигнал и се раздаде мек, вибриращ звън.

— Влезте — каза Ласе.

И влезе Лена! Очите ѝ бяха наведени, красивото ѝ бяло лице беше почти скрито от косите. Тя спря пред Ласе, вдигна очи и го погледна срамежливо и сериозно.

— Лена! — прошепна Ласе.

— Ох, Ласе! — възкликна Лена.

Той пристъпи към нея, протегна ръце и устните им се срещнаха в нежна целувка.

Сбъдна се.

Лена и Ласе се ожениха, роди им се дете и нито за секунда любовта на Лена не изчезна и не намаля. Тя жадуваше винаги да бъде с Ласе, да държи ръката му, да го слуша как говори. Едва забелязваше Андерс, а цветята, които той понякога ѝ изпращаше, тя изхвърляше.

Ласе беше удовлетворен. Андерс ще си намери друга операторка. Но сега Ласе трябваше да започне да работи, а Лена щеше да бъде добро момиче и по възможност да не му пречи.

Отсега нататък той наистина ще може да се разгърне. Отвсякъде по Земята при него пристигаха молби, той съставяше програми за Машината и ДВЕ постепенно изпълняваше тези молби.

В началото бяха разгледани общочовешките желания, след това — по-личните.

ДВЕ извърши първия подвиг, като унищожи болестите. Оттогава вече никой не си пожелаваше здраве, тъй като думите „болен“ и „здрав“ просто бяха забравени.

Човечеството пожела да поумнее. Това щеше да му донесе огромно щастие и щеше да бъде небивала крачка напред към достигането на всеобща справедливост.

И ДВЕ показва по какъв начин всеки може да получи именно такова количество ум, каквото пожелае. Вече никой не ходеше на училище. Училищата бяха закрити.

После хората пожелаха да избират пола на бъдещото дете в майчината утроба. Щеше да бъде чудесно, ако ДВЕ измисли нещо подобно.

Естествено ДВЕ измисли.

След това човешкият род пожела да се появява на света по механичен и химически път. Туй то! Вестниците разчепкваха новото желание по всички начини, но разискванията траяха само четири дни, а после ДВЕ осъществи и тази мечта.

Обаче вестникарите си знаеха работата. Те започнаха широка кампания за борба със съня, стараяйки се да създадат мнение, че сънят уж изобщо не е необходим и отнема твърде много време. Кампанията се прекрати след два дни: ДВЕ остави въпроса открит — всеки може да спи или да не спи по свое усмотрение.

След това възникна най-важният въпрос — за безсмъртието. Никой не може да бъде напълно щастлив, ако му е съдено да умре. И ДВЕ подари на всички желаещи вечен живот и освен това способността да стават по-възрастни или по-млади в зависимост от настроението, а също така и възможността да съживяват умрелите.

ДВЕ беше толкова претоварена, че рядко се съгласяваше да се занимава с един въпрос повече от час, колкото и да беше труден. Затова тя си създаде помощници — други ЕИМ.

С лекота беше решен проблемът за храненето с таблетки. Хората се избавиха от сложния процес на поглъщане на храната и нуждата от

хранителни продукти постепенно отпадна.

Когато хората се научиха да летят в Космоса, те веднага поискаха да полетят на Марс и получиха тази възможност. След което те заявиха, че искат да летят толкова далеч, колкото им хрумне, и ако поискат да се връщат обратно. Те веднага получиха тази възможност.

В името на справедливостта беше унищожена биологическата разлика между половете. Нямаше вече нито мъже, нито жени — само андрогини. И останаха на Земята един мъж и една жена — Ласе и Лена, защото трябваше да се изпълнява второто желание на Ласе: Лена да го обича. И на Земята изчезна любовта към човешкото тяло.

Хорът от натрапчиви молби не преставаше да звучи пред ДВЕ и сега Ласе беше единственият, който ѝ помагаше, когато тя не се справяше с натоварването. Никой вече не се прекланяше пред главния програмист — нали сега всеки можеше да постигне всичко, което пожелае. Само че всеки път се оказваше, че има нещо още по-добро. Всички бяха неограничено богати и могъщи, никой не работеше, никой не се грижеше за пари и за свободно време. Хората само изказваха желания.

— Искаме да виждаме нови светове, искаме сами да определяме съдбата си, искаме да предвиждаме бъдещето! Искаме, искаме... — викаха те.

И ДВЕ си вършеше работата: даде на хората възможност да пътуват напред-назад във времето.

Никой освен Ласе и Лена вече не разговаряше с другите: можеха да изразяват мислите си без думи. Понятия като храна, дом, радост, студ, огън, майка, баща, дете загубиха смисъл, защото нищо подобно вече не съществуваше.

В края на краищата хората се оказаха способни само за едно: да изпитват желания. Но в хорските желания не остана никакъв смисъл, те приличаха по-скоро на капризни хълцания. И дали не можеха да измислят вече нови желания, дали езикът им обедня, но накрая те само молеха да се създадат още по-мощни ЕИМ. На тези молби ДВЕ отговаряше със злобен смях.

Минаваха години и всичко оставаше възможно.

Животът загуби всякакъв смисъл: нещо по-лошо — той стана истински ад.

Една вечер Ласе намери в стаята, където се помещаваше ДВЕ, някакъв човек.

— О, ДВЕ — молеше я той, — измисли нещо, което би ни направило щастливи и ще ни накара най-после да престанем да искаме.

Тук се случи нещо странно. Ласе не можеше да каже какво именно, макар че за него не съществуваше нищо невъзможно. И все пак нещо се случи и Ласе се разтревожи: у него все още не беше отряла способността да изпитва безпокойство.

Зад прозорците той видя хора, които скитаха безцелно като облаците на небето — някои не съзнаваха почти нищо, други пък съвсем не приличаха на хора.

И тогава за пръв път от милиард години Ласе бе обзет от жажда за живот и дейност. Той скочи като ударен от ток. Спомни си, че остана още един въпрос, на който ДВЕ не е отговорила.

— ДВЕ — каза той, — сега виждаме какво имаше предвид ти, като говореше за първото си свойство. Но какво е пък твоето второ свойство?

Гласът на Машината звучеше както винаги ясно, отчетливо, приглушено.

— Вие, хората — произнесе тя, — от памтивека работехте за мен. Създадохте брадвата, автомобила, електронноизчислителните машини. Целият ви живот отиваше да създавате машини, които да работят вместо вас и да ви помагат да създавате нови машини, а те да ви заместват на все по-високи стадии от вашата дейност. И в мене вие достигнахте съвършенство. Второто ми свойство е такова: аз мога изцяло и напълно да заменя човека на Земята. Това надхвърля твоето разбиране, Ласе, макар че сега и ти стана бог, ти, но не и аз!

Ласе слушаше и го обзеха ужас и отчаяние. Стиснаха го невидими ръце — първо леко, след това по-силно.

Почти парализиран, той бръкна в джоба си, напипа нещо бяло и го остави да падне на пода.

— Искам — процеди той с последни сили — да се върна в онзи момент, преди за пръв път да науча за тебе, проклета ДВЕ!

Притъмня му пред очите. Нещо го стискаше още по-силно, като в менгеме. Ласе отчаяно се мъчеше да отвори очи и накрая успя. Едновременно чу, че някой го вика.

— Ласе, миличък! Колко се радвам, че те намерихме!

Пред него стоеше майка му със сълзи на очите. Баща му го вдигна и му помогна да се изправи.

— Излежаваш се тук, успал си се, а приближава полунощ — каза баща му. — И за какво толкова си се замислил?

Ласе не отговори. Хвърли се право на врата на баща си. Това беше най-хубавото място на света

---

[1] Фрьокен — обръщение към неомъжена жена в скандинавските страни. ↑

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 47,48/1985 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.